

Nro. 42.

A' FELS. R. TSASZARNAK ÉS A. KIRALYNAK
KEGYELMES ENGEDELMÉBÖL.

*Költ Bétsben Majusnak 24-ik napján 1799-ik
esztendőben.*

Béts.

Tegnap, ugymint, Ur napján, a' szokás szerént, nagy butsújárassal való áhétatosság tartatott itten a' belső városban. a' meliyen Császár és Császárné ö Felségek, a' Toskánai fő- és Nagy herczeg, és a' több Kir. fő herczegek is jelen vóltanak. A' Magyar és Német Kir. testörző Nemes seregek lóháton kisírték ö Felségeket. — A jövő Vasárnapon a' külső városokban hasonló áhétatosság fog tartattatni.

Azok között az Olasz Országi ármadiánál lévő Cs. K. hadi tisztek között, a' kik mind ennekelötte, mind a' jelenvaló háboruban mások felett magokat meg különböztették, *Mélas* fő lovas Generalt, és Marquis *Chasteller* Gen. Majort, és egy-

szersmind Gen. Kvártélymestert, a' M. Terézia vitézi Rendjének Commendatoraiiva; a' Palatinus huszár Regementjéből való *Knesovich* Obestert, azon Rendnek kis keresztes vitézjévé; *Wukasovich* Gen. Majórt a' 48-ik gyalog új Magyar Regementnek tulajdonossává; a' vacans Eizterházi Antal Regementjéből való *Bydeskuti* Obestert Gen. Majorrá; a' Gen. Stabnál lévő Gr. *Neuperg*, a' Mitrovsky Regementjénél szolgáló *Kirchner*, és a' Károly fő herczeg Regementjéből való *Eckhart* Kapitányokat Májorokká, és az Ingenieur Corpustól való *Pocarme* fő hadnagyot Kapitánnyá tenni méltoztatott Fels. Urunk.

Olasz Ország.

A' Franczia közönséges leveleknek előadások szerént, Papa Ő Szentsége, a' fő hadi szállásról ki adattatott parantsolat mellett, 1. Franczia tisztből, és 12 granatérosokból álló fedezés alatt, *Pármából*, *Piacenzan* és *Tortonán* keresztül elsőben *Turinba*, 's onnan Franczia Országba vitetett. *Lorenzano* Spanyol Kardinálison kívül, minden Florentziában és Pármában vólt hiv emberei, el kísértették Ő Szentségét.

Ezen közönséges, és *Aprilis*nek 15-ik napjáig nyuló Fr. levelek szerént, egy igen nevezetes öfzve esküvés nyilatkoztatott ki *Nápoly* várasában, a' melly szerént, igen nagy zenebonának kellett volna ottan támadni, és az oda való kikötő hely előtt fel 's ala' járkaló egyesült Anglus-Orosz flottának szárazra leendő ki szállását segiteni. Ezen öfzve esküvésnek egy Nápolyi gazdag kereskedő vólt a' szerző oka, kinek hazára véletlenül a' Francziák reá ütöttek, 's abban az egész öfzve esküvésnek planumat, és az öfzve eskütteknek laistromát megtalálták, a' kik közül 300 személynél többet fogdostak el. — Azon *Lazzaronik* közzül, a' kik a' Francziáknak *Nápoly* várasába lett bé menetelek előtt, sok Fr. gondolkozású embereket meg öltek, *Aprilis* 12-ikén tizen egyen lövettettek agyon a' közönséges piaczon.

Az Angliai flotta, még most is szüntelen a' Nápolyi kikötő hely előtt vigyáz. Nem régiben, az *Ischiai* és *Procidai* szigetetskékbe ki szállván, az ott lévő municipalis tiszteket meg fogdosták, 's hajóikra vitték. — Az Anglus flotta 48 óráig lövöldözte azon Nápolyi partokat, a' mellyeken a' Francziák, magok védelmezése végett batteriákat készítettek.

Elsőben *Acerra*, azután *Caserta* környékére kell vala a' Gen. *Macdonald* kormánya alatt lévő ármadiának táborba szállani. Meg is tette ő arra a' rendeléseket; azonközben újabb parantsolatot vett *Párisból*, mely szerént egész ármadiájával együtt vissza kellett nékie *Nápolyba* menni, 's azon országot továbbá is meg tartani igyekezni a' Francziák birtokában.

A' *Nápolyi* kikötő hely előtt fel 's alá járkáló *Anglus* Flottától egy hajót a' *Castell a' Mare* batteriái alá hajtván a' tengeri szélvész, *Trowbrigde* Anglus kapitány következő értelmű levelet küldött *Macdonald* Generálnak Aprilis 5-dikén:

„Uram! hallom, hogy azon *Championet* nevű Fr. rabló hajót, a' melly az én kormányom alatt lévő hajóknak egyikéhez tartozik, a' tengeri szélvész a' *Castell a' Mare* batteriája alá hajtotta. Mint-hogy én néhány hólnapoktól fogva mintegy 4000 Fr. hadi foglyokat bocsátottam el: reményilem, hogy az ezen alkalmatossággal Fr. rabfágba esett hajó seregbeli cadettot, és 7 *Anglus* matrózt szabadon fogja bocsátani. Egyszermind azt is jelentem, hogy én 300 Fr. fel váltatott foglyot küldöttem Martius 30 dikán *Palermóból Nizzába*. — Sajnálom, hogy a' mi követünknek Ritter *Hamiltonnak* butorjai Nápolyi házában le tartoztattattak. Mint hadi tizt és katona jól tudja azt az Ur, hogy a' követeknek butorjaik nem tartoznak a' hadban el fogatott tárgyakhoz, és én meg is vagyok arról győzöttetve, hogy ez a' dolog az Ur hire nélkül történt meg. Minden követ köteles azon udvart követni, a' melyhez ő küldetett. Kérem, gondol-

ja meg az úr, miként bántunk mi a' múlt *Novem-berben* a' *Livornóban* találtatott Fr. Consullal és kereskedőkkel. Azt is jelentem az úrnak, hogy én vagyok az, a' ki az *Alexandriai* kikötő hely előtt Török köntösbe öltözött, és titkos instructióval *Konstántzinápolyba* küldetett *Beauchamp* nevű Urat elfogtam, és a' nálla találtatott 600 font Sterlinget nékie vissza adtam, meg lévén arról győzöttve, hogy minden had tiszt köteles legyen a' háborútfapásainak meg könnyítésére, és a' fogságba esetekkel való jó bánásra. El hiszem, hogy a' *Párisi* Directorium is nem másként bána a' mi tisztjeinkel, katonáinkal és matrózainkal. Ahoz képest reménylem, hogy az ezen levelemet meg adó tisztnek minden nehézség nélkül által fogja az Ur a' fent nevezett cadettot és matrózokat adni s, a. t. Egész tisztelettel vagyok. Ezen levélre ekként válaszolt Fr. Gen. *Macdonald*, hogy mihelyt a' *Castel a Mare* kikötő helybe tengeri szelek által vette-tett hajón lévő emberek, a' szokott quarantánát, az az tisztulás idejét el töltik, azonnal vissza fogja őket küldeni; hogy az ő hozzá küldetett *Anglus* Offizir maga is vólt a' *Hamilton* Anglus követ Nápolyi házánál; de ő abban a' puszta köfalaknál egyebet nem látott; hogy ilyen állapotban találták azt a' Francziák oda lett bé menetelekkor. Egyéb aránt nagyon sajnállya, hogy a' *Nápolyban* vólt Fr. Vicze Consul súlyos fogságba tartatik.

Nagy Britannia.

A' *Portugallia* Országban lévő Anglus hadi népet, semmit nem tarthaván *Portugallia* az *Aus-triai* armádiáknak szüntelen való győzedelmeik közt a' Francziák invasiójától, vissza hivatta a' *Londoni* fő Kormányzék.

Ugyan ez 20,000 *Helvétziai* emigránsokat igyekszik zsóldban fel venni, és a' *Helvécziai* Republica előbbi constitutiójának fel állítása végett, a' *Károly* Kir. fő Herczeg armádiájához kaptoltatni.

Két egy testvér Lordok, u. m. *Bentink Wilhelm* és *Friedrik*, az Olasz Országban lévő Orosz armádiához küldettek; az elsőbb mint *Anglus Commissarius* és Követ; az utólsóbb mint Volontér az Orosz Takticának tanulására.

Az *Angliai* Status és Kormányfűk ellen öszve eskütteknek, és a' titkos társaságoknak szoros nyomozásokra ki rendelt titkos commissio *Aprilis* 9-ikén jelentést tévén a' reá bizott dologról, a' már ennekelötte azokra nézve tétetödött Acták mellé következendö két töldaléket tétetett *Pitt* Minister 1) Hogy az *Angliában* el fogatott gyanús személyek más helyekre, az *Irrlandiában* meg szententziáztattak pedig *Angliába* küldetteffenek szoros őrizet alá 2) Hogy az ugy nevezett egymással vetélkedö avagy disputáló társaságok egy átaljában töröltetteffenek el. Ebben, ugymond, egy bizonyos Szálában egynehány 100 személyek öszve szoktak gyűlleni, magok közül előülöt választani, és a' már közönséges levelekben elő forduló kérdésekröl való értelmeket egymással közleni. Nem régiben, is ugymond *Pitt* Minister, ez a' kérdés tétetödött fel azon társaságban, ha ugyan hasznosak e' az erköltsi tulajdonságoknak a' most *Angliában* igen kedves *Kotzebue* játék darabjai, avagy ártalmasak? Meg tiltatott ugyan a' *Politica* dolgokröl valamit szöllani, de azért még is sokat elegyitenek abból azokba. Ha, mond továbbá *Pitt* minister, azon valóságban kívánnjuk constitúciónkat maradékainkra hagyni, a' mellyben mi őseinktöl által vettük, szűkség lészzen minékünk az *Angliai*, *Scotiai*, és *Irelandiai* egymással czimborázó titkos társaságokat, a' mellyek a' Jacobinismustöl vették eredeteket, és idegen Országból 's földröl plántáltattak által a' mieinkre, el törlelni. Minden, a ki azokhoz tartozik, az előjáróknak tetzéseik szerént, pénz fizetésre büntetteffen, és azon házat, a' mellyben azoknak gyűlléseik tartattanak, mint valamelly pestises házat meg kell bélyegezni, ne hogy abba mások bé mennyenek 's a' dög

reájok ragadjon. A' környülállásokhoz képest tömlöczzel és számkivetéssel is meg kell az ily társaságokat büntetni. És mivel a' nyomtatásbeli szabadsággal is nagyon vissza élnek, igen szükséges, hogy minden könyv író és nyomtató a' könyvre tegye a' maga nevét, és hogy minden titkos könyvsajtók a' nyomtatóknak neveikkel együtt feljegyeztessenek. A' jelen való idők kívánnyák ezen meg szoritatást, és valamint egy részről igen vigyázóknak kell minékünk lennünk, úgy más részről arra is néznünk kell, hogy a' mértékletességnek határain túl ne lépjünk 's a' t. — *Tierney* Ur és más több tagjai az oppozitiónak nagyon ellenzették *Pitt* miniszternek ezen planumát; de végre, a' voksoknak többsége mellett az is helybe hagyatódott.

Német Ország.

A' múlt 1798-dik esztendőbeu 100 millió font nádméz, és mint egy 50 millio font kaffé küldett Angliából *Hamburgba*. Ezen városnak lakosai erős bizodalommal vagynak az eránt hogy az ott lévő Cs. K. követnek, és a' *Braunschweigban* mulató Orosz belső Tanátsosnak *Alopeus* Urnak közben járások által meg fog I ső Pál Császár hozzájuk engesztelődni.

Hogy III-dik *Fridrik Wilhelm* Prussiai Király szorgalmatos figyelemetességgel viseltessen a' falusi iskoláknak tökéletesebb állapotba való helyheztetések, és a' tanítók fizetéseknek meg jobbitatása eránt fok példákbol ki tettzik. Nevezetesen *Sack* Udv. Predikátor és egyházi Tanátsos Ur javaslásából, a' kissebb helységekbeli iskoláknak gondviselését és tanítását az ott lévő Prédikátorokra kívánnya bizni. Ez a' Tiszt. személy egy prédikátort említett a' Királynak bé nyujtott irásában, a' ki, ámbár számos familiája lett légyen is, még is mind Predikatori, mind tanítói hivatalját olly hiven és hasznosan folytatta, hogy minden a' ki azon iskolát meg vizsgálta, bámúlt tanítványainak erköltsi jóságban és tanulásban való elő menete-

leken. Mint predikatornak 170, mint oskolabeli tanítónak 30 tallérból állott esztendei jövedelme. Tudósítatván erről a' Király, leg ottan 20 Fridriksd'ort küldött néki ajándékba; e' mellett 100 tallérral szaporította fizetését. Egy Cabinetbeli írása által nagyon meg ditsérte szorgalmatosságát.

Achard urnak azon találmánya, melly szerént a' *Burgundiai* répából bövséges, és a' *Kanáriai* nádmézhez hasonló czukkort lehet készíteni, egy néhány Német Országi tartományokban figyelme-tesekké tette a' Tudósokat, és kiki azon iparkodik, hogy az által néműnéműképen használhasson hazájának.

A' *Berlini* Kormányfő is meg lévén arról győztetve, hogy ezen répaneméből készitetendő czukkor elegendő leszen a' Prussiai Statusnak szükségére, önnön maga is szorgalmaztattya annak termelztetését, melly hogy annyival jobb móddal vitetődjön végbe, egy különös tractatust fog annak tényéztetéséről, és a' vele való bánásnak módjáról ki adni. Addig is pedig, most lévén a' *Burgundiai* répa mag vetésnek az ideje, egy rövid tudósítást tétetett arról közönségesse a' *Berlini* udvari ujság levélben.

E' szerént 1) Jó, mivel, egy kevesse méllyen fekvő, és a' hosszas szárazságnak el távoztatására alkalmas, de tsak ugyan nem nedves szántó földet, nevezetesen ollyat kell választani, a' mellyben annakelőtte tiszta búza termett, es az előtt esztendővel jól meg trágyázott. — 2). Háromszor, még pedig olly méllyen, a' mint a' föld természeti engedi, és elsőben ősszel kell meg szántani. 3) A' 3 dik szántásnak Aprilis közepe és vége közt kell meg esni. 4.) A' boronálás után egy olly ritka boronával mellynek fogai közt 9 — 12 iznyi spatium vagyon, elsőben hosszában, azután keresztül lineát kell rajta húzni, a' melly által tsupa négy szegeletű lapokra osztattatik fel a' szántó föld. 5) Ezen 4 szegeletnek közép pontyába tétetődik a' mag, ha jó tsak egy, ha nem a'

leg jobb két szem egy iznyi mélységnyire. 6) A' ki kelés után vagy gyomlálás, vagy metzö kés által vétetődjék ki a' halzontalan fű. Ha görbe kés sel vétetődik ki, reá kell vigyázni, hogy meg ne sértetődjék a' répa plántája 7) Továbbá ha igen sűrű a' termés, (sűrű szokott pedig lenni a' jó magtól) meg kell ritkitáni, és a' ki húzott plántákat olyan helyekre plántálni, a' hol az el vetett mag meg nem fogant. Illyen módon nagyon meg nevededik a' plánta 's annyira bé fedí a' földet leveleivel, hogy többé semmi vadfű nem teremhet azok közt. 8). A' répa aratás *September* vége felé kezdődik, és ha ideje korán való hidegek nem következnek, *October* végéig tart. 9). Hogy a' répában lévő nedvellég vagy ki ne folyjon, vagy a' répa meg ne rohadjon, meg nem kell azt sérteni, 's a' szárát akként kell el vágni, hogy ki ne tsirázzon, ujobban azonban meg nem kell a' fejét sérteni. 9.) A' sárga levelektől meg kell tisztítani s. e. t.

Itten illyetén irasotska adatódott mostanában ki Deák' és Német nyelveken

A p p e n d i c u l a.

ad Scriptum, cui titulus: *Ad Ungaros*, 1798 Vindob. apud Math. And. Schmidt, Cæs. Reg. Aulic. Typograph. excusum, et *juris publici factum*.

Quantum inerat veritatis Vaticinio Izdenczyano de minus prospero moliminum gallicanorum eventu: Tantundem ludificationis præ se ferebant eorundem Francorum spes amplissimæ, queis ultra modum turgentes, ius imperii in orbem universum pene iam devoraverant.

A' tegnapi nagy* Innepen*, a' mi betű szedők és nyomtatóink is áhétatoskodván, fel árkusnál többel nem szolgálhattunk Erd. Olvasóinknak.

D. D. S.